

harmonious integration of the artificially created environment of human activity into living nature. **Research methods** are general scientific and special methods and approaches, with the help of which the peculiarities of the appearance and development of "green building" are investigated. **Research results.** Many houses are being built every day, which consume natural resources and cause serious damage to nature due to waste emissions. Since building cannot be stopped, humanity is in search for solutions that reduce environmental pollution and energy consumption caused by this sector. One of these solutions and the most effective is "green construction", aimed at efficient use of energy, rational use of resources, and reduction of waste emissions into the environment, which allows people to live in healthy and comfortable conditions. In general, the purpose of such construction is to preserve the environment for future generations. Appropriate certificates are issued to confirm that the building meets the standards of "green building". **Discussion.** Organic architecture intends to preserve the harmony of the natural landscape, combining it with buildings. Organic architecture, as a type of "green building", is a completely new direction in architecture, with its idea of penetration of the building into nature, or even, on the contrary, of the landscape and nature into the building. Although at the same time, some of its masterpieces are already about a hundred years old. **Conclusions.** At the current stage, the analysis of the development of organic "green building" shows that the ideas of integrity, organic unity of space and nature, formulated by F. Wright, permeate and harmoniously enrich many modern architectural concepts.

Keywords: environmental problems, green building, organic green architecture, ecological construction, natural environment, certification systems.

УДК 1 [075] 8 (045)

Н. М. Сухова

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ: РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЄКТУВАННЯ

Національний авіаційний університет
e-mail: n.s.nikas@nau.edu.com; ORCID: 0000-0002-2422-4397

Анотація. У статті розглядається роль соціального проєктування в трансформації освіти людини ХХІ століття. Показано потужний вплив сучасних технологій на різні сфери людського існування. Наголошено, що в інформаційному суспільстві відбуваються процеси тотальної цифровізації життя людини, і цей процес може нести в собі як полегшення життя соціуму, так і загрозу створення «цифрового концтабору» з відповідним типом свідомості в індивідів. Показано, як за умов врахування всебічного розвитку людини у країні без корупційних схем і подвійних стандартів у внутрішній політиці, освітні проєкти поступово сприятимуть позбавленню людства від ілюзорних цінностей. Обґрунтовано, що сам соціальний проєкт є проявом креативного цілепокладання, здатності людини до творчого конструювання ідеальних моделей майбутнього що випереджають відображення дійсності. Виявлено, що нове тисячоліття потребує нового типу людини з домінуючими рисами духовності, яка зможе гармонійно проживати на нашій планеті, адаптуючись до бурхливих змін як у природному середовищі, так і в суспільстві.

Ключові слова: соціальне проєктування, глобалізований світ, цінності, цифровізація, інформаційні технології, мережеве суспільство, освіта.

Вступ

Розвиток людської цивілізації ХХІ століття прямо залежить від трансформаційних процесів у культурах народів різних країн, від зміни свідомості людей у результаті реального досвіду випробувань тяжкими смертоносними хворобами, війнами, стихійними лихами тощо. Соціальне проєктування як соціокультурний феномен ХХ – ХХІ ст. є провідною ознакою творчої діяльності людини, визначальною рисою сучасного мислення. «У всіх сучасних формах виробництва і творчості незмінно присутнє проєктне переживання реальності. Проєктністю просякнуті наука і освіта, культура і мистецтво, що проявляється в формуванні нового ставлення людини до світу, до соціального і предметного середовища» (Шапова-лова 2014).

Зміна форм існування різних сфер людського життя, тягне за собою пошук відповіді на питання щодо вирішення екологічних, політичних, культурологічних та інших суперечностей. Для цього, перш за все, нам потрібно визначитися: з питанням про роль і місце людини в суспільстві, з домінуванням інформаційних технологій; по-друге, визначити особливості творчих проєктів в умовах інформаційного суспільства.

Раніше філософи різних світоглядних позицій та течій для розуміння подальших перспектив людства обговорювали проблеми гуманізму та духовності як ціннісних норм повсякденного життя людини. В результаті дрейфу ціннісних систем у ХХІ ст. формуються нові ціннісні пріоритети існування людини в суспільстві. Розвиток наукового знання та поява нових міждисциплінарних галузей дослідження відобразилися й на освітній галузі, зокрема, підготовці фахівців з соціального проєктування для подальшої адаптації молодого покоління в умовах бурхливого розвитку техніки та способів комунікації.

Мета дослідження

Метою даного дослідження є аналіз впливу соціального проєктування на сферу освіти для пошуку відповідей на глобальні виклики перед людиною ХХІ століття. Підставою для досягнення мети буде порівняльний аналіз різноманітних поглядів представників різних галузей знання на цю проблему.

Методологія дослідження

Відповідно до визначеної мети дослідження використано декілька методів і принципів: аналітико-описовий метод, соціокультурний, принципи істориз-

му, єдності історичного та логічного. Компаративний підхід сприяє зіставленню між собою прогнозів та передчуттів дослідників щодо нових умов здійснення освіти людини в глобалізованому світі за допомогою універсальної технології соціальних перетворень.

Результати

Початок XXI ст. став добою розквіту проєктної діяльності та проєктного мислення, з характерним для людини проєктним переживанням світу, хоча перші елементи проєктної діяльності з'явилися ще за часи переходу людства до цивілізації. Спершу проєктування знаходить вираз у теоретичних роздумах, міркуваннях, які конструюють майбутнє, передують прийняттю рішення, згодом проєктне мислення набуває форми теоретичних досліджень та авторських конструкторських розробок (Шаповалова 2014). Розвиток різноманітних форм проєктувальної діяльності та виділення проєктування в особливий вид професійної діяльності, сформувало особливу проєктну культуру з певною термінологією та мовою. З'явилася нова міждисциплінарна наукова галузь – соціальна інженерія, в межах якої досліджується феномен соціального проєктування. На перетині соціології, соціальної філософії, філософії історії, соціології управління створилося проблемне поле для соціальної інженерії, що проводить свої дослідження за допомогою міждисциплінарного підходу.

Для того, щоб головне не стало другорядним, а другорядне – головним в нашому дослідженні, потрібно визначитися зі змістом поняття. Тож спочатку розглянемо поняття «проєктування», що досліджується в соціології, соціальній філософії, педагогіці, як вид діяльності з певною соціальною функцією. Отже, проєктування в будь-якій сфері людського існування передбачає безпосереднє застосування знань і вмінь, що спрямовані на набуття особистісного досвіду, сприяє розвитку інтелектуальних здібностей дослідників, самостійності та відповідальності, умінню планувати, приймати рішення, оцінювати результати, а також створює умови для творчої самореалізації фахівців соціальної сфери.

Сутність поняття «проєктування» дослідник Т. Бутченко вбачає у випереджальному відображенні дійсності, яке орієнтоване на діяльнісно-конструктивне освоєння внутрішньої природи соціального об'єкта та перебуває в єдності з активністю людини (Бутченко 2011). Так само й дослідниця, Т. Костева визначає соціальне проєктування як індивідуалізовану творчість соціального працівника, особистісний стиль, ідеологію менеджера соціальної роботи в процесі конструювання соціальної дійсності (Костева 2016). Дослідниця державного управління О. Антонова вважає проєктування формою випереджального відображення дійсності, передбачення ролі та місця об'єкта, явища чи процесу в майбутній картині соціального розвитку за допомогою специфічних методів, метою яких є прогнозування та програмно-цільова реалізація соціальних нововведень (Антонова 2009). У наведених визначеннях акцентується увага на плануванні дій із чітко визначеним терміном, місцем і ресурсами, соціальне

проєктування можна віднести до інноваційної діяльності, яка полягає в трансформації наукових досліджень і розробок, інших науково-технологічних досягнень у соціальне середовище для адаптації людини в нових умовах існування.

На підставі визначення змісту поняття «проєктування», А. Семез наголошує, що поняття «соціально-педагогічне проєктування» є «науково-теоретична й одночасно предметно-практична діяльність, спрямована на створення проєктів розвитку соціальних систем, інститутів, соціальних об'єктів, їх властивостей і відношень на основі соціального передбачення, прогнозування і планування соціальних якостей і властивостей, що є важливою соціальною потребою» (Семез 2012). Дослідник вважає, що такий вид проєктування дає можливість керувати соціальними процесами і виражає характер тенденції соціального розвитку, бо є синтезом науково-теоретичної й предметно-практичної діяльності. При цьому в соціально-педагогічному проєктуванні формується специфічне дослідницьке поле між такими науками, як соціологія, соціальна робота, соціальна філософія, політологія, психологія, конфліктологія, регіоналістика, економіка тощо. Це, в свою чергу, є необхідною умовою для створення конкретних соціальних проєктів, а в подальшому – для планування та керування розвитком територіально-промислових, економіко-господарчих, соціально-культурних та інших комплексів. Саме з цього виникає потреба у включенні до системи освіти навчальної дисципліни «Соціально-педагогічне проєктування» для підготовки спеціалістів певного напрямку. Оскільки без знання методології і технології проєктування, його системних принципів, форм і методів, вміння й навичок використовувати інструментальні засоби в проєктуванні – проєкти неможливо реалізувати.

Виходячи з тематики нашого дослідження, вважаємо за потрібне приділити увагу саме філософській рефлексії до вимог сучасності соціального проєктування, яка є одним з елементів корегування щодо відповідності часу та запиту суспільства.

В працях Ж. Бодрійяра, Ю. Габермаса, О. Гьофе та ін., ми частково знаходимо відповідь на питання про причини появи і необхідність розвитку соціального планування як продуктивної діяльності людей в суспільстві XX – XXI ст.. Так французький філософ епохи постмодерну говорив про потужні зміни у суспільстві на перетині тисячоліть. У своєму творі «Суспільство споживання» (Бодрійяр 1990) наголошує на тому, що людське суспільство вступило в еру «торгового комплексу та рекламного способу життя», коли ЗМІ стають потужним інструментом адаптації індивіда до «суспільства достатку». Отже, людина втрачає мужність використовувати свій розум, стає дезорієнтованою, розгубленою перед потужним потоком інформації. Створивши вчення про симулякри, до яких філософ відносить усі сучасні феномени, що функціонують за принципом символічного обміну (гроші, громадська думка і мода), він характеризує сучасну епоху як відчуття втрати реальності. В такому світі, на думку Ж. Бодрійяра, праця не виробляє, а соціалізує,

представницькі органи влади нікого не представляють, а керують, виробництво товарів пов'язано не з виробництвом товарів-продуктів, а з виробництвом міфів, символів, тобто симулякрів. Але ж мораль, гуманізм, людяність не можна виміряти параметрами ринку. Отже, поставивши багато питань перед прийдешнім поколінням, Ж. Бодрийяр підкреслив реальний стан перехідного періоду в житті людського суспільства, коли відбулося заміщення безпосередньо-реального, відтворювального сприйняття дійсності на опосередковано-знакове світосприйняття. Потрібні якісно нові проекти подальшого проживання на планеті, але для Ж. Бодрийяра це є роботою дослідників що прийдуть після нього.

Німецький філософ і соціолог Ю. Габермас, у праці «Теорія комунікативної дії» (Габермас 1987) висвітлює процес втрати регулятивної ролі традиції, починаючи з першої половини XIX ст. Критичне й вибіркове ставлення до багатовікових традицій, призвело до збільшення різних соціальних відхилень у наслідок зростання варіативності поведінки людей у суспільстві. Цьому сприяв також і розвиток аудіовізуальних технологій, інформаційна революція в культурі та кіномистецтві. Філософ доводить, що формується якісно новий тип соціальних комунікацій у результаті фрагментарного сприймання людиною навколишнього світу.

Значні зміни в соціальному житті людей ХХІ століття набули всіх ознак дестабілізації. Зниження рівня освіти у людей, їхня безтурботність у гонитві за заробітками та елементарним виживанням підштовхнули людство до появи багатьох військових конфліктів, економічних та інформаційних війн, загострення екологічних проблем тощо. Тому, перебуваючи у світі багатьох процесів, у яких відсутній глибинний сенс, виникла потреба повернутися від надуманих міфів до реальності. Сучасній людині вкрай необхідно переосмислити наслідки своєї діяльності в природі та більш відповідально ставитися до створення соціальних проєктів для виправлення своїх помилок та збереження життя на планеті.

Соціально-педагогічні проєкти прямо залежать від загальнодержавного проєктування, коли конституційно та законодавчо закріплені всі права і обов'язки громадян певної держави. Тільки за таких умов та після усвідомлення наслідків безглузких соціально-педагогічних проєктів у минулому, коли ігнорувалися застереження з боку педагогів, фізіологів і практичних психологів, можливою є поява нової хвилі розвитку соціальної інженерії з адекватними проєктами, зокрема для освітнього простору людини. А поки що односторонність теоретичної бази в соціальній інженерії можна пояснити закономірними загальнонауковими особливостями. Природничі науки завжди пояснюють факти, але не можуть пояснити причинності певного феномену. Людина ж пізнає цей світ не тільки через науку, а й через мистецтво, релігію, філософію тощо. Саме в цьому, на нашу думку, криється проблемність здійснення будь-яких наукових проєктів сформованих людьми, коли в конкретних наукових галузях відсутні глибинні дослідження взаємозв'язків певних проблем і явищ.

Освітні заклади США та Фінляндії в нових освітніх проєктах почали використовувати методика викладання предметів, які були в колишньому СРСР. Зацікавленість методикою формування понятійного мислення, якою займалися засновники когнітивної психології на базі психологічної теорії діяльності, педагогами-експериментаторами та авторами теорії планомірно-поетапного формування розумових дій, Л. Виготським (1896-1934) та П. Гальперіним (1902-1988). Відповідно їхньому вченню, в понятті виділяється три основних моменти: 1) вміння виділити сенс предмета чи явища; 2) вміння побачити причину і спрогнозувати наслідки; 3) вміння систематизувати інформацію і будувати цілісну картину. На сьогодні ж таким типом мислення володіє тільки близько 20% людей. У навчальних закладах у них сформувалися навички виділяти суттєві ознаки, роз'єднувати і поєднувати в категорії, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Отже, понятійне мислення дає можливість адекватно оцінити ситуацію та робити логічно вірні висновки. Але ж і ті люди, в яких не сформоване понятійне мислення, здатні це робити. Різниця полягає тільки в тому, що у останніх їхнє уявлення про ситуацію є їхньою власною ілюзією, і ніяк не пов'язано з реальністю. Картина світу таких людей руйнується при зіткненні з реальністю, плани не реалізуються, міфи та прогнози не здійснюються. Винними в усьому вони вважають інших людей та непередбачені обставини.

П. Гальперін та його послідовники довели, що саме по собі понятійне мислення сформуватися не може. Воно є можливим у результаті поетапного вивчення наук, оскільки кожна наука побудована за понятійним принципом. В основі наукових концепцій лежать базові поняття, на які й надбудовується піраміда наукового знання. Якщо дитині в школі не виклали такі принципи, то вона виходить у доросле життя без понятійного мислення. Це, в свою чергу, призводить до втрати об'єктивності в діях, скерованістю суб'єктивними сприйняттями та емоціями. Так, сьогодні ми спостерігаємо заміну алгоритму послідовності вивчення наук, які були покликані розвивати у молодій людини понятійний апарат. Їм на заміну прийшли предмети, логіку яких бачать, мабуть, тільки їхні укладачі, які й самі не володіють понятійним мисленням. Розв'язання задач, зокрема з фізики та хімії, замінено презентаціями, що переказують текст у картинках. Те ж саме стосується й методик грамотного та каліграфічного письма, яким у СРСР приділяли велике значення. Сьогодні ж навчальна інформація подається за принципом калейдоскопу, в якому одна картинка спонтанно замінює іншу. Розробники називають це системно-діяльним підходом. Цинічні пояснення такого стану у вітчизняній освіті зводяться до виправдання того, що нашій країні не потрібна велика кількість освічених людей які вміють мислити і робити висновки. Але сьогодні в Україні відбуваються бурхливі зміни у всіх сферах соціального життя, оскільки стало питання про існування держави загалом.

Сучасність вимагає від людини уміння швидко реагувати на динамічні зміни довкілля, адаптуватися до нього та змінювати реальність за рахунок

реалізації соціальних проєктів як моделей бажаного майбутнього.

Обговорення

Про необхідність кардинальних змін у суспільстві нового тисячоліття уже давно обговорюється представниками різних напрямів гуманітарного знання. Багатьма дослідниками здійснювалися спроби різних прогнозів майбутніх соціальних проєктів, з огляду на їхні дослідницькі компетенції. Наприклад, С. Орденів, розглядаючи світ як відкриту невірніважану систему наголошує, що економічна криза спричинена прагненням цієї системи до однополярності (Орденів 2022). Далі він акцентує увагу на тому, що політико-правовий вимір культури розкривається за допомогою найбільш загальних, із найвищим ступенем узагальнення фундаментальних понять, які на аксіологічних засадах інтегровані у систему діючих суспільних відносин, корелюють з її структурою та онтологізуються в суспільстві у вигляді позитивно-правових норм та відповідної практики політичної комунікації (Орденів 2022, 55). Дослідник підкреслює фундаментальність правових відносин у суспільстві та їх першочерговість, що є необхідною умовою позитивних здійснень будь-яких соціальних проєктів.

Л. Дротянко, розглядаючи проблему стану людини в часи міжцивілізаційних викликів глобалізованого світу, наголошує на наявності ризиків і небезпечного впливу науково-технічного прогресу на життя людства, які часто не можуть передбачити й самі розробники. Дослідниця підкреслює, що загальнокультурний рівень суспільства падає з-зі використання цифрових технологій недобросовісними власниками і користувачами зазначених технологій для отримання особистого зиску за рахунок інших людей (Дротянко 2022, 10). Тоді ж це також негативно впливає на сам процес реалізації та результати соціальних проєктів. Адже й так у ході реалізації соціального проєкту під впливом змін в оточенні проєкту й одержуваних проміжних результатів, цілі проєкту можуть називатися певних змін.

Інша українська дослідниця І. Шавріна, розглядаючи визначення сучасності на прикладі реалій українського суспільства, підкреслює той факт, що певний момент буття завжди піддається свідомим зрушенням. Говорячи про особу як монадне утворення, що репрезентує Універсум, вона зазначає, що сучасні процеси також залежать від тієї волі, яка пов'язує різні генерації українського народу. І чим сильнішою є та воля, тим більш протяглою є сучасність. Дослідниця вважає, що «розмір сучасності» є розміром і змістом свободи, що зараз вкрай актуальне для України та всього людства (Шавріна 2022, 75).

Нами раніше було наголошено, що різноманітні ситуації на початку XXI століття висвітлюють актуальні проблеми людства. І в результаті осмислення їхніх причин та наслідків, людство отримало шанс зрозуміти свої помилки та приступити до їхнього виправлення шляхом перезавантаження взаємовідносин і актуалізації найвищих загальнолюдських цінностей (Сухова 2022, 64). Якщо знання допомагають нам вибудувати правильні життєві цілі,

то цінності дозволяють людині орієнтуватися в соціальному середовищі, реалізуючи свої стратегічні інтереси. Основу соціокультурних позитивних установок утворюють імперативні цінності. Це такі соціокультурні коди, які базуються на протиставленні понять «добро» і «зло», «свій» і «чужий». З огляду на тематику нашого дослідження, у ролі цінностей можуть виступити соціальні проєкти. Вони набувають імперативного значення у процесі регулювання певних сфер людської життєдіяльності, оскільки роль ціннісних чинників у соціальному житті багато в чому є визначальною. З нормативного змісту цінностей випливає, що вони володіють примусовою дією, коли поведінка людей вводиться в рамки певних соціальних засад. Саме через механізм соціальної норми відбувається упорядкованість суспільства на підставі визнаних цінностей. А вже аж потім ціннісно-нормативна система в суспільному житті виявляє себе через установки індивіда, групи, суспільства загалом. Сьогодні ж пропущені через призму ринкових відносин цінності людства призвели до багатьох проблем щодо збереження людини як біологічного виду.

Багатомірність людини ускладнює вирішення проблем сучасної освіти в різних країнах, створення і реалізацію проєктування в педагогіці. Оскільки у кожній країні є свій діапазон можливостей, починаючи від духовно-культурного надбання і закінчуючи фінансовими можливостями. Підкреслюючи роль соціально-педагогічного проєктування для освіти XXI століття, А. Семез наголошує, що, будучи невід'ємною частиною соціокультурного контексту, освіта має певні моделі відносин, комунікації, діяльності тощо. Адекватне розуміння цілей освітнього процесу, обумовлені глибокою обізнаністю дослідників про соціокультурні характеристики певного народу. Саме за таких умов можна уникнути помилок при побудові проєктів та ефективних освітніх стратегій (Семез 2012). Цікавою є точка зору Т. Бутченко про соціальне проєктування як специфічний вид діяльності людини. Дослідниця зазначає, що проєктувальні потенції присутні в свідомості будь-якої людини та проявляються в її продуктивній творчій діяльності за мірками свободи та оновлення, коли внутрішня самовизначеність людини переважає детермінацію зовнішніх обставин (Бутченко 2011, 146). Поряд із цим, ще багато дослідників одногласно стверджують, що сучасні соціальні проєкти повинні бути спрямованими на підтримку розвитку внутрішнього світу сучасної людини, а не тільки її матеріального добробуту. Отже, педагогічне проєктування повинне бути спрямованим на виховання людини, здатної до вчинку, бути відповідальною за свій вибір.

Висновки

Розглядаючи соціальний проєкт як метод організації простору культури, а соціальне проєктування як специфічний вид творчої діяльності особистості, слід враховувати його вплив на освітній простір людини, в якому ця особистість проходить шлях свого становлення. В основі будь-якої культури лежить ціннісно-нормативна система, в якій цінності здійснюють найзагальнішу, стратегічну регуляцію

поведінки, а норми конкретно вказують, які вчинки та дії повинні здійснювати люди. Тому саме сьогодні постало питання: якими цінностями буде керуватися молоде покоління у проектуванні свого майбутнього життя? А поки що фрагментарність сприйняття світу людьми, слабка регуляція їхньої поведінки традицією і т. д. сприяють не найкращим сценаріям майбутнього. Тому сьогодні гостро стає питання про актуалізацію найвищих загальнолюдських ідеалів і цінностей для збереження людини, розкриття її творчих здібностей у всіх видах соціального проектування.

Тільки в державі, в якій найменше корупційних схем і подвійних стандартів у внутрішній політиці, освітні проекти поступово сприятимуть позбавленню людства від ілюзорних цінностей. Складність глобалізованого світу з його мережевим устроєм суспільства, може стати небезпечним для людини і сприяти пригніченню волі багатьох людей. Тому ХХІ століття потребує нового типу людини з домінуючими рисами духовності, яка зможе гармонійно проживати на нашій планеті, адаптуючись до бурхливих змін як у природному середовищі, так і в суспільстві загалом.

Список літератури

- Habermas, Jürgen. 2004. *Teorien om den kommunikative handlen*. Aalborg Universitetsforlag. 543 s.
- Baudrillard J. *La société de consommation: ses mythes, ses structures*. S.G.P.P., 1990. P. 318.
- Антонова О. В. Соціальне проектування в теорії державного управління. Державне управління та місцеве самоврядування. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ. 2009 С. 3–12.
- Біла О. О. Соціально-педагогічне проектування в закладах дошкільної, початкової та позашкільної освіти (контекст університетської підготовки соціологів). Нав. Посіб. Одеса: «Астропринт», 2019. 178 с.
- Бутченко Т. І. Соціальне проектування: проблема взаємозв'язку суспільних потреб і державних інтересів : автореф. дис. д-ра філос. наук : 09.00.03. Дніпропетровськ: Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, 2011. 37 с. .
- Бутченко Т. І. Зміст поняття «проектування». Гуманітарний вісник ЗДІА. № 37. К: ЗДІА, 2009. С. 144–154.
- Дротянко Л. Г. Етнокультурний фактор міжцивілізаційних відносин ХХ-ХХІ століть. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць*. № (2) 36. К.: НАУ, 2022. С. 5-10.
- Костева Т. Б. Особливості технології проектування в соціальній сфері. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія : Педагогіка. 2016. Т. 270. Вип. 258. С. 47–51.
- Крупник А. С. Соціальне проектування у державно-управлінській практиці: концептуальний підхід. Ефективність державного управління: 36. наук. праць ЛРІДУ. Вип. 8. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. С. 71-78.
- Орденів С. С. Політико-правовий вимір міжцивілізаційних викликів глобалізованого світу. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць*. № (2) 36. К.: НАУ, 2022. С. 50-57.
- Семез А. А. Соціально-педагогічне проектування. Нав.-методич. Посіб для студентів вищих педагогічних закладів. Кіровоград: РВВКДПУ, 2012. 132 с.
- Сухова Н. М. Людина в часи міжцивілізаційних викликів глобалізованого світу. / Н.М. Сухова. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць*. № (2) 36. К.: НАУ, 2022. С. 62-67.
- Шаврина І. В. Глобалізаційні процеси і проблема буття людини у світі. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць*. № (2) 36. К.: НАУ, 2022. С. 74-77.
- Шаповалова О. А. Філософська рефлексія феномену соціального проекту. *Вісник Національного технічного університету України «КПІ». Філософія. Психологія*. № (1) 40. К.: КПІ, 2014. С. 66-71.

References

- Habermas, Jürgen. 2004. *Teorien om den kommunikative handlen*. Aalborg Universitetsforlag.
- Baudrillard, Jean. 1990. *La société de consommation: ses mythes, ses structures*. S.G.P.P.
- Antonova, Olha. 2009. "Sotsialne proektuvannia v teorii derzhavnogo upravlinnia" ["Social project in the theory of public administration"]. *Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya, State administration and local self-government*. Dnipropetrovsk : DRIDU NADU.
- Bila, Olena. 2019. *Sotsialno-pedahohichne proektuvannia v zakladakh doshkilnoi, pochatkovoї ta pozashkilnoi osvity (kontekst universytetskoї pidhotovky sotsionomistiv) [Socio-pedagogical design in preschool, primary and extra-curricular education institutions (context of university training of sociologists)]*. Odesa: Astroprynt.
- Butchenko, Taras. 2009. "Zmist poniattia "proektuvannia" ["Content of the concept of "project"]. *Humanitarnyi visnyk ZDIA, Humanities Bulletin of Zaporizhzhhe State Engineering Academy* 37: 144–154.
- Butchenko, Taras. 2011. "Sotsialne proektuvannia: problema vzaiemozviazku suspilnykh potreb i derzhavnykh interesiv" ["Social design: the problem of the relationship between public needs and state interests"]. Extended abstract of PhD diss., Dnipropetrovsk National University named after Oles Honchar.
- Drotyanko, Liubov. 2022. *Etnokulturnyi faktor mizhtsyvilizatsiinykh vidnosyn KhKh-KhKhI stolit [Ethnocultural factor of intercivilizational relations of the XX-XXI centuries]*. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seria: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Cultural Studies* 2(36): 5–10.
- Kostieva, Tetiana. 2016. "Osoblyvosti tekhnolohii proektuvannia v sotsialnii sferi" ["Features of design technology in the social sphere"]. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnogo universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylianska akademiia". Seria : Pedahohika, Scientific works of Petro Mohyla Chornomorsk State University Complex "Kyiv-Mohyla Academy"*. *Series: Pedagogy*, 270(258): 47–51.
- Krupnyk, A. 2005. "Sotsialne proektuvannia u derzhavno-upravlinskii praktytsi: kontseptualnyi pidkhid" ["Social design in public administration practice: a conceptual approach"]. *Efektivnist derzhavnogo upravlinnia, Efficiency public administration* 8: 71–78.
- Ordenov, Serhii. 2022 "Polityko-pravovyy vymir mizhtsyvilizatsiinykh vyklykiv hlobalizovanoho svitu" ["Political and legal dimension of intercivilizational challenges of the globalized world"]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seria: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Cultural Studies* 2(36): 50–57.
- Semez, Andrii. 2012. *Sotsialno-pedahohichne proektuvannia [Socio-pedagogical design]*. Kirovohrad: RVVKDPU.
- Sukhova, Nadiia. 2022. "Lyudyna v chasy mizhtsyvilizatsiinykh vyklykiv hlobalizovanoho svitu" ["Man in the time of intercivilizational challenges of the globalized world"]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seria: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Cultural Studies* 2(36): 62–67.
- Shavrina, Iryna. 2022. "Hlobalizatsiini protsesy i problema buttia liudyny u sviti" ["Globalization processes and the problem of human existence in the world"]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seria: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Cultural Studies* 2(36): 74–77.
- Shapovalova, Olena. 2014. "Filosofska refleksiiia fenomenu sotsialnoho proektu" ["Philosophical reflection of the social project phenomenon"]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «KPI». Filosofiia. Psykholohiia, Visnyk of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute"*. *Philosophy. Psychology* (1) 40: 66–71.

N. Sukhova

TRANSFORMATION OF MAN'S EDUCATION IN THE XXI CENTURY: THE ROLE OF SOCIAL PROJECT

Introduction. The development of scientific knowledge and the emergence of new interdisciplinary fields of research was also reflected in the field of education, in particular, the training of specialists in social project. **The aim** is an analysis of the impact of social project on the field of education to overcome global challenges people of the XXI century facing. **Research methods** include: analytical-descriptive and sociocultural method, principles of historicism, unity of historical and logical. The comparative approach helps to compare the predictions and premonitions of researchers regarding the new conditions of human education in the globalized world with the help of the universal technology of social projection. **Research results.** Researchers of T. Butchenko, T. Kostieva, O. Antonova approach the definition and role of project in the social life of mankind in different ways. A. Semez believes that social project can be attributed to innovative activity. In the works of J. Baudrillard, Y. Habermas, O. Goefe and others the reasons for the emergence and the need for the development of social projecting as a productive activity of people in the society of the XX-XXI centuries are represented. Modern man needs to rethink the consequences of his activities in nature and be more responsible for creating social projects to correct his mistakes and preserve life on the planet. Socio-pedagogical projects directly depend on national planning, when all the rights and responsibilities of citizens are established constitutionally and legislatively. **Discussion.** Attention is focused on the fundamentalism of legal relations in society, which is a necessary condition for the positive implementation of any social project. The presence of risks in the globalized world due to the dangerous influence of scientific and technological progress on the life of mankind is emphasized. The role of knowledge and values in socio-pedagogical design of the 21st century is noted. **Conclusions.** Considering a social project as a method of organizing the space of culture, and social projecting as a specific type of creative activity of an individual, one should take into account their influence on the educational space of a person. At the base of any culture, there is a value-normative system. The fragmentary perception of the world by modern people, the weak regulation of their behavior by tradition, etc., contributes to negative scenarios for the future. Therefore, the question arises of actualizing the highest universal ideals and values for the preservation of man, revealing his creative abilities in all types of social project. Only in the rule of law, educational projects will gradually contribute to the liberation of humanity from illusory values. The complexity of the globalized world with its network structure of society can contribute to the suppression of the will of many people. Therefore, the XXI century needs a new type of person with dominant features of spirituality, who will be able to live harmoniously on our planet, adapting to rapid changes both in the natural environment and in society in general.

Keywords: social design, globalized world, values, digitalization, information technologies, network society, education

УДК 17.023: 504 (045)

Н. А. Ченбай

ПРОБЛЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ЗЛАМІ СТОЛІТЬ

Національний авіаційний університет

ORCID: 0000-0003-3744-3166

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблеми екологічної відповідальності як однієї з форм соціальної відповідальності, яка на початку нового тисячоліття набуває особливого значення і стає предметом всебічного дослідження науковців і філософів. Зазначено, що принцип екологічної відповідальності повинен стати центром етичних поглядів. Визначено, що вирішення проблеми екологічної відповідальності та розроблення принципів керування нею в сучасному світі дозволить зробити значний прорив у напрямку вирішення багатьох проблем, які постали перед світовою спільнотою наприкінці XX – на початку XXI століть.

Ключові слова: відповідальність, соціальна відповідальність, екологічна відповідальність, етика, природа..

Вступ

Серед глобальних проблем сучасності, які людство намагається вирішити вже не одне десятиліття, особливо гострою, що викликає занепокоєння все більшої кількості людей на планеті, залишається екологічна. Ефективність і дієвість кроків у напрямку її вирішення вимагає звернення до проблеми відповідальності, яка не втрачає своєї актуальності з часів античності, коли поняття відповідальності почали розглядати в контексті практичної філософії, з огляду на постійну необхідність осмислювати ті аспекти людського буття, які пов'язані з її діяльністю. Так, в усі епохи відповідальність вважалася однією з найважливіших людських якостей. Та наприкінці минулого століття проблема набувала фундаментального значення, коли з'ясувалося, що кожна людина на планеті повинна стати відповідальною в усіх своїх справах, повною мірою усвідомлювати значення і наслідки своєї діяльності, її вплив на суспільство.

В наш час проблема відповідальності постає перед людством у новому світлі, коли люди, нарешті, почали усвідомлювати, що підкорення природи, яке мало

благу мету, «несподівано» поширилося й на природу самої людини, перетворившись на виклик її буттю як такому. Так, в умовах екологічної кризи, що розгортається, перед людством постає необхідність переосмислити межі власного буття, вибудувати новий спосіб взаємодії зі світом, який передбачатиме високий рівень особистої відповідальності кожного. Зазначене спонукає до філософського осмислення процесів, що відбуваються на сучасному етапі розвитку цивілізації, зі зверненням до такої особливої форми соціальної відповідальності, як екологічна.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних основ розуміння сутності екологічної відповідальності в умовах загострення глобальних проблем на планеті, що стало наслідком кризи духовності.

Методологія дослідження

Теоретико-методологічним підґрунтям даного дослідження стануть праці А. Швейцера «Культура і етика», К.-О. Апеля «Дискурсивна етика як політична етика відповідальності у ситуації сучасного світу», Г. Йонаса «Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації», К.-М. Маєр-Абіха «Повстання на захист природи. Від доквілля до